

2021-06-01
Dnr 2021:995
1 (6)

Praktiska Sverige AB

556257-5786

pernilla.wendel@academedia.se

Praktiska gymnasiet Malmö Limhamn

ing-marie.ek@praktiska.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Praktiska gymnasiet Malmö Limhamn. Huvudman för skolan är Praktiska Sverige AB. Totalt 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter ingår i granskningen. Praktiska gymnasiet Malmö Limhamn är en av dessa. På skolenheten går 159 elever på något av enhetens följande yrkesprogram: bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordon- och transportprogrammet, hantverksprogrammet och naturbruksprogrammet. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 5 maj 2021 av utredarna Lena Westerman Annerborn och Britta Seeger. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-06-01
Dnr 2021:995
2 (6)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Praktiska gymnasiet Malmö Limhamn i hög utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet.

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Elever får information och vägledning inför val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att information och vägledning till elever kring möjligheten att läsa behörighetsgivande kurser på Praktiska Malmö Limhamn sker återkommande och utifrån en tydlig struktur, som en del av skolans årsplan för studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledaren har huvudansvar för att muntligt informera eleverna inför valen och information finns också tillgänglig på flera sätt i skriftlig form. Även mentorer har en viktig roll, med sin insikt i yrkesområdet och sin relation till eleven, och samverkar med studie- och yrkesvägledaren för att eleverna ska göra medvetna val. Informationen till eleverna ger en bild av vilken nytta eleverna kan ha av att läsa kurserna. Informationen anpassas också beroende på programmens olika tänkbara framtidsmöjligheter, till exempel information om vad som krävs för olika eftergymnasiala utbildningsvägar. Eleverna har tillgång till individuell vägledning från studie- och yrkesvägledaren, främst på initiativ av eleverna, men även på initiativ av mentor eller annan lärare. De individuella samtalen utgår oftast från det mål eleven har med sina studier på längre sikt. I vägledningen finns också inslag av att studie- och yrkesvägledare och lärare försöker motverka statustänkande eller stereotyp tänkande kring olika yrken, genom

2021-06-01
Dnr 2021:995
3 (6)

att hänvisa till fakta om till exempel löner och till att lärandet sker i ett livslångt perspektiv, eftersom en elev kan behöva ändra inriktning på grund av framtida utmaningar.

Utbildningen är organiserad så att alla elever på yrkesprogram ges möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att utbildningen är organiserad så att kurserna för grundläggande behörighet kan väljas inom ramen för individuellt val eller som programfördjupning. Kurserna är schemalagda i block under för- eller eftermiddag på skolförlagda dagar, när eleverna inte har arbetsplatsförlagt lärande. Det finns dock exempel på att andra skolförlagda kurser ligger samtidigt i schemat för ett par elever som valt att parallellt läsa såväl behörighetsgivande kurser som programfördjupningskurser. Tack vare speciallösningar så fungerar detta ändå väl. Granskningen visar även att elever som behöver stöd för att genomföra de behörighetsgivande kurserna får sådant stöd framför allt från lärare, men det finns också tillgång till bland annat studiecoacher och specialpedagogiskt stöd.

Elevers val och genomförande av behörighetsgivande kurser följs upp

Granskningen visar att uppföljning av de behörighetsgivande kurserna på yrkesprogram ingår i det systematiska kvalitetsarbetet på skolenheten. Mentorerna har huvudansvar för uppföljningen på individnivå, men även studie- och yrkesvägledaren följer upp både på individ- och skolenivå. Skolans kvalitetsrapport innehåller ett avsnitt som behandlar området, där vissa jämförelser med andra enheter som tillhör huvudmannen görs. I rapporten konstateras stora skillnader mellan enheterna när det gäller andelen elever som genomför behörighetsgivande kurser, vilket enligt rapporten är problematiskt ur ett likvärdighetsperspektiv. Vidare ingår resultaten från de behörighetsgivande kurserna i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete i form av uppföljning och analys av exempelvis relationer mellan betyg och resultat på nationella prov, på samma sätt som övriga kurser.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Lena Westerman Annerborn

Föredragande
Signerat av: Lena Westerman-Annerborn

I handläggningen av ärendet har även utredare Britta Seeger deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

4 kap. 5 §

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan**2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv**

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.